

TÍNH LỒI LỖM VÀ ĐIỂM UỐN

Định nghĩa:

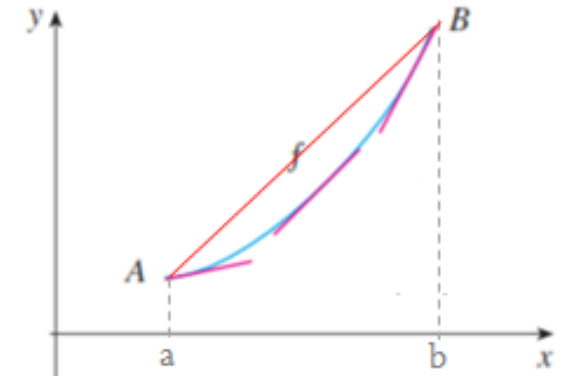
- Hàm số $y = f(x)$ xác định và liên tục trong khoảng (a,b) được gọi là lõm trong khoảng (a,b) nếu:

$$\forall x_1, x_2 \in (a,b), \forall t \in [0,1]: f(tx_1 + (1-t)x_2) \leq tf(x_1) + (1-t)f(x_2)$$

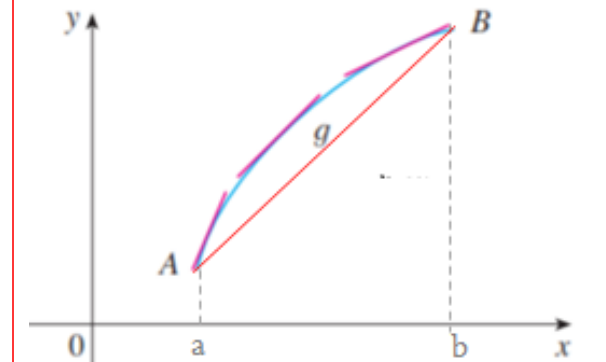
Trên đồ thị: hàm lõm nếu đường cong nằm dưới dây cung hoặc đường cong nằm trên tiếp tuyến với mọi điểm thuộc cung

$$AB(A(a, f(a)), B(b, f(b)))$$

- Hàm số $y = f(x)$ xác định và liên tục trong khoảng (a,b) được gọi là lồi trong khoảng (a,b) nếu hàm $y = -f(x)$ là hàm lõm. Khi đó, đồ thị nằm trên dây cung hoặc dưới tiếp tuyến trên cung AB.

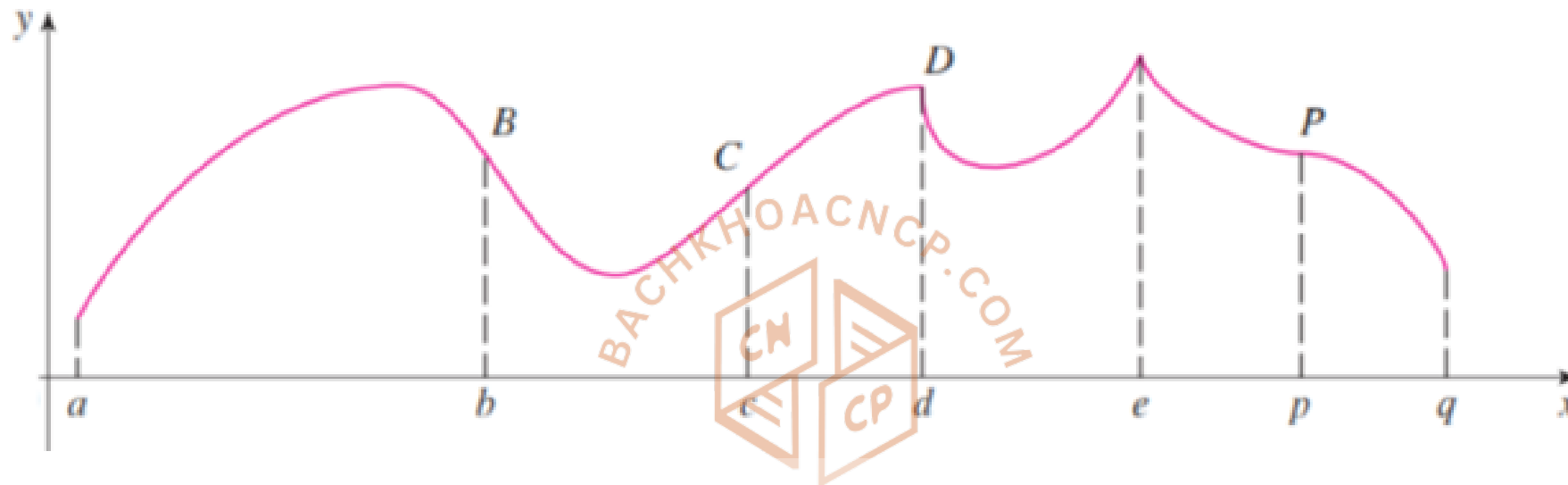

Hàm lõm trong khoảng (a,b)

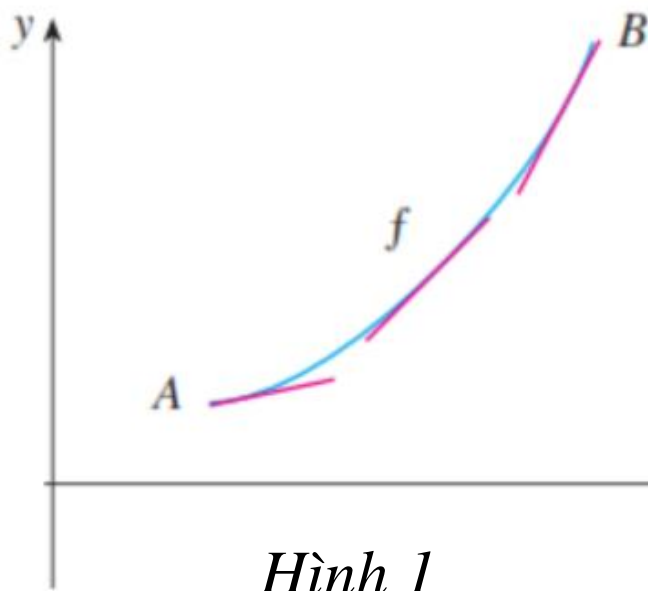
Hàm lồi trong khoảng (a,b)

TÍNH LỒI LỖM VÀ ĐIỂM UỐN

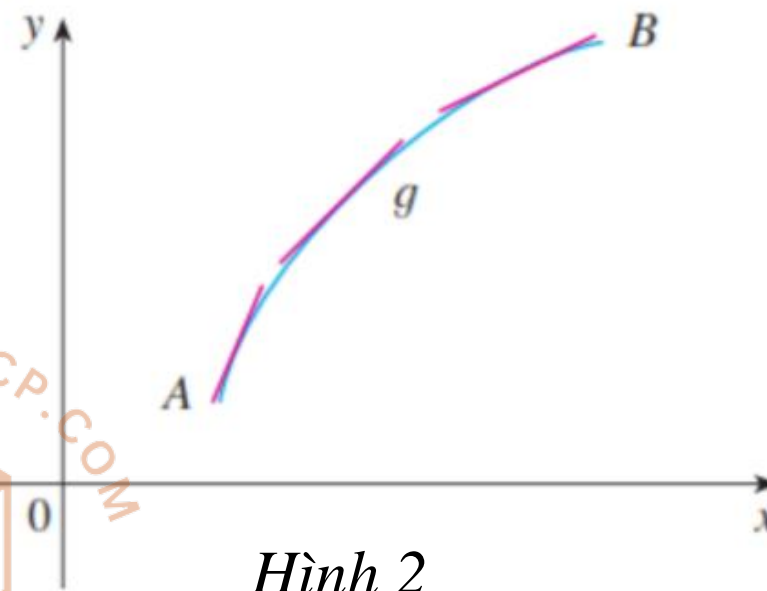

- Trong các khoảng (b, c) , (d, e) và (e, p) : đồ thị hàm số *lõm*
- Trong các khoảng (a, b) , (c, d) và (p, q) : đồ thị hàm số *lồi*

TÍNH LỒI LỒM VÀ ĐIỂM UỐN

Hình 1

Hình 2

Nhận xét : Nếu $f''(x)$ tồn tại trong khoảng đang xét

Khi đi từ trái sang phải:

- Hình 1: Vì hệ số góc của tiếp tuyến tăng dần nên f' là hàm số đồng biến $\Rightarrow f'' > 0$.
- Hình 2: Vì hệ số góc của tiếp tuyến giảm dần nên f' là hàm số nghịch biến $\Rightarrow f'' < 0$.

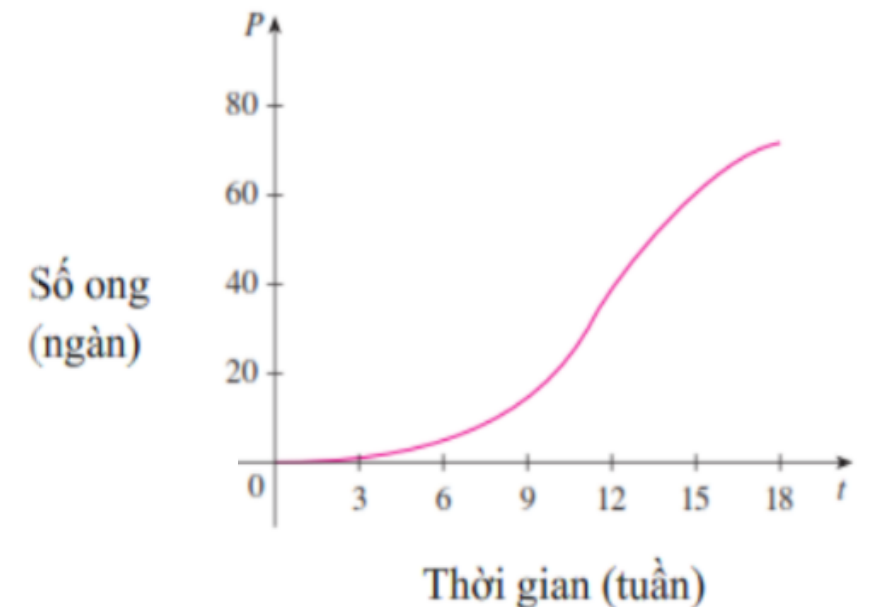
TÍNH LỒI LỖM VÀ ĐIỂM UỐN

Dấu hiệu lồi lõm

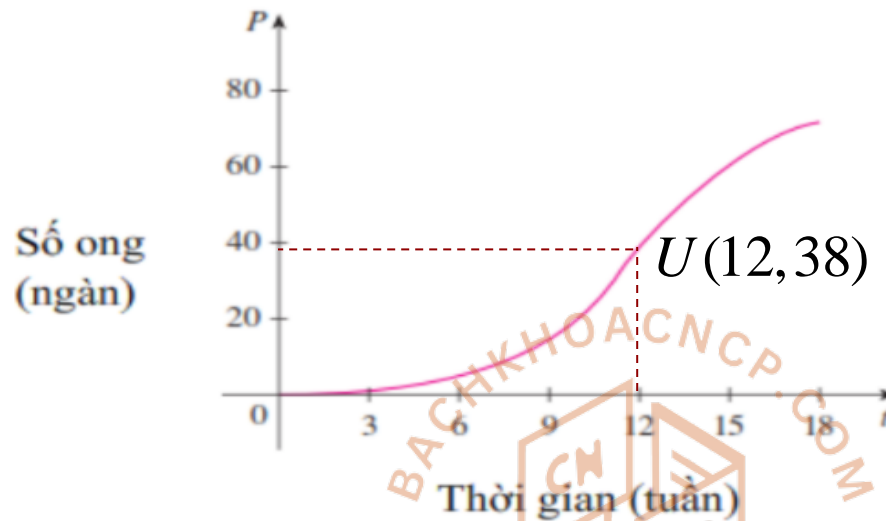
- Nếu $f''(x) > 0$ với mọi $x \in (a, b)$ thì đồ thị của hàm f **lõm** trong khoảng (a, b) .
- Nếu $f''(x) < 0$ với mọi $x \in (a, b)$ thì đồ thị của hàm f **lồi** trong khoảng (a, b) .

Ví dụ: Đồ thị bên biểu diễn sự thay đổi số lượng loài ong mật Cyprian P (ngàn con) được nuôi trong tổ theo thời gian t (tuần) (tính từ lúc bắt đầu nuôi). Hàm P lồi /lõm trong khoảng nào? Tốc độ tăng của P biến thiên như thế nào theo thời gian?

Khi nào tốc độ tăng là lớn nhất?

TÍNH LỒI LỖM VÀ ĐIỂM UỐN

1/ Nhìn vào đồ thị: khi t tăng, số lượng ong lúc đầu tăng chậm, sau đó nhanh dần, đến khoảng $t = 12$ thì tăng chậm lại (ta thấy P' tăng đến $t = 12$ thì bắt đầu giảm). Vậy tốc độ tăng của P lớn nhất là vào khoảng tuần thứ 12 kể từ ngày bắt đầu nuôi.

2/ Đồ thị hàm số lõm trong khoảng $(0, 12)$ và lồi trong khoảng $(12, 18)$.

Nhận xét: đồ thị hàm số $P(t)$ thay đổi từ lõm sang lồi tại điểm $U(12, 38)$.

TÍNH LỒI LŨM VÀ ĐIỂM UỐN

Đồ thị hàm số $P(t)$ thay đổi từ lõm sang lồi tại điểm $U(12, 38)$. Điểm này gọi là **điểm uốn** của đồ thị hàm số $P(t)$.

Nhận xét: Nếu $P(t)$ tăng hay đường cong chuyển từ lõm sang lồi thì P' đạt cực đại tại điểm uốn.

Định nghĩa:

Một điểm U thuộc đường cong $y = f(x)$ được gọi là một **điểm uốn** nếu hàm f liên tục tại điểm đó và đường cong thay đổi từ lõm sang lồi hoặc từ lồi sang lõm tại điểm U .

Tìm điểm uốn:

- 1/ Tìm các giá trị x_0 sao cho $f''(x_0) = 0$ hoặc $\nexists f''(x_0)$
- 2/ Xét dấu $f''(x)$, nếu qua x_0 , f'' đổi dấu thì x_0 là điểm uốn.

TÍNH LỒI LỖM VÀ ĐIỂM UỐN

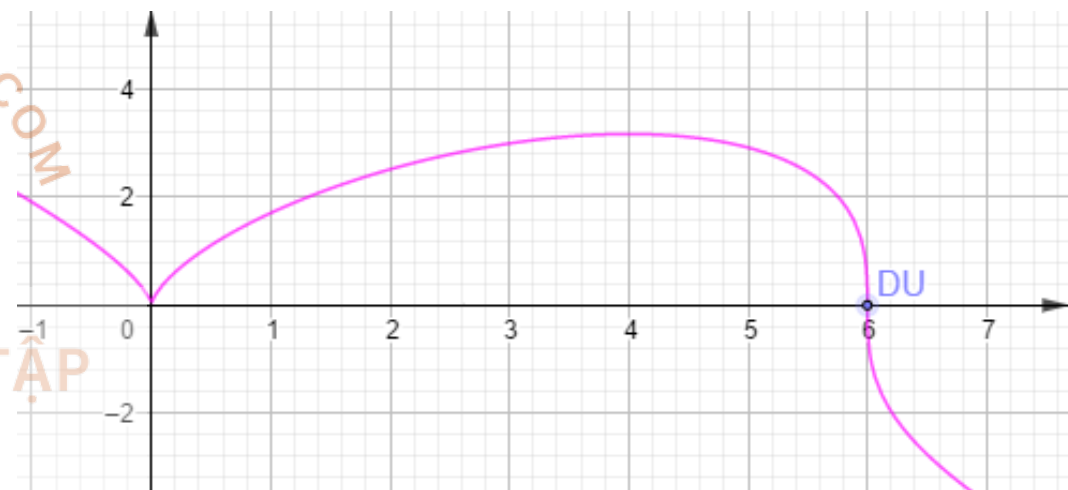
Ví dụ: Xét tính lồi lõm, điểm uốn của đồ thị hàm số

$$y = f(x) = \sqrt[3]{x^2(6-x)}$$

$$D = \mathbb{R}$$

$$f'(x) = \frac{4-x}{\sqrt[3]{x(6-x)^2}}, \quad f''(x) = \frac{-8}{\sqrt[3]{x^4(6-x)^5}}$$

x	$-\infty$	0	6	$+\infty$		
$f''(x)$		$-$	$\parallel$	$-$	$\parallel$	$+$

Đồ thị hàm số lồi trong khoảng $(-\infty, 0)$, $(0, 6)$ và lõm trong khoảng $(6, +\infty)$

Điểm uốn: $(6, 0)$.